

Інтернаціоналізація вищої освіти в контексті європейської інтеграції

Козієвська О.І., головний
консультант Комітету
Верховної Ради України з
питань науки і освіти, канд.
наук з державного управління

Київ, 24 квітня 2013

**Фактори, які впливають на інтернаціоналізацію
та визначають контекст функціонування
вищої освіти в цілому:**

- Формування суспільства знань.
- Розвиток інформаційних і комунікаційних технологій.
- Ринково зорієнтована економіка.
- Лібералізація торгівлі.
- Утворення нових урядових структур на міжнародному і регіональному рівнях.

Глобалізація. Інтернаціоналізація. Що це таке?

Глобалізація

“Розширення, поглиблення та прискорення формування міжнародних взаємозв’язків”.

(Д. Хелд, 1999)

Інтернаціоналізація

“Комплекс систематичних і підтримуючих заходів, спрямованих на те, щоб зробити вищу освіту більш чутливою до потреб глобалізованого суспільства, економіки та ринку праці”.

(М. С. Ван дер Венде, 1997)

“Процес, у межах якого цілі, функції та організація надання освітніх послуг набувають міжнародного виміру”.

(OECD.1999 Quality and internationalisation in higher education. Paris: OECD)

Глобалізація як каталізатор інтернаціоналізації.
Інтернаціоналізація як реакція на глобалізаційні явища.

Переваги інтернаціоналізації вищої освіти:

- Розширення доступу до вищої освіти.
- Запровадження міжнародних стандартів якості.
- Розширення та зміцнення міжнародної співпраці.
- Активізація академічної мобільності.

Фактори, які визначили розвиток інтернаціоналізації у ХХ ст.:

- Геополітичні (друга половина ХХ ст., північно-північна академічна мобільність).
- Деколонізація (50-60 рр. ХХ ст.)
- Політики-економічні (процес європейського об'єднання);
- Падіння залізної завіси (друга половина ХХ ст.).

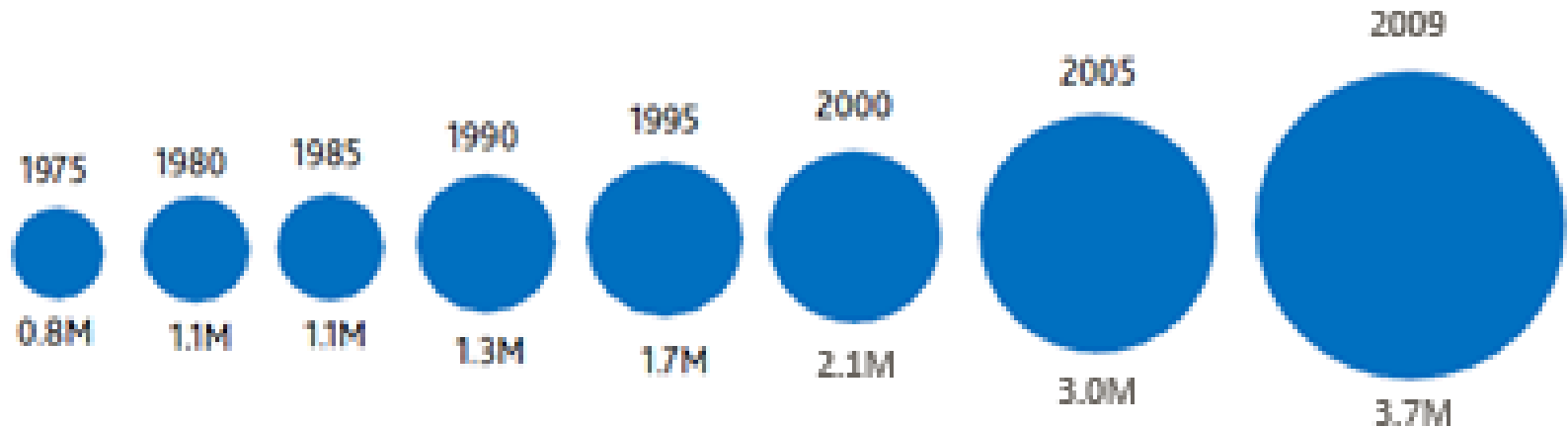
Форми інтернаціоналізації

Академічна мобільність

«Період навчання, викладання та дослідження в іншій (нерідній) для того, хто навчається або працює, країні».

Рекомендації № R (95) 8 Комітету Міністрів
Ради Європи (Страсбург, 2 березня 1996 р.) по
академічній мобільності

Зростання міжнародної академічної мобільності

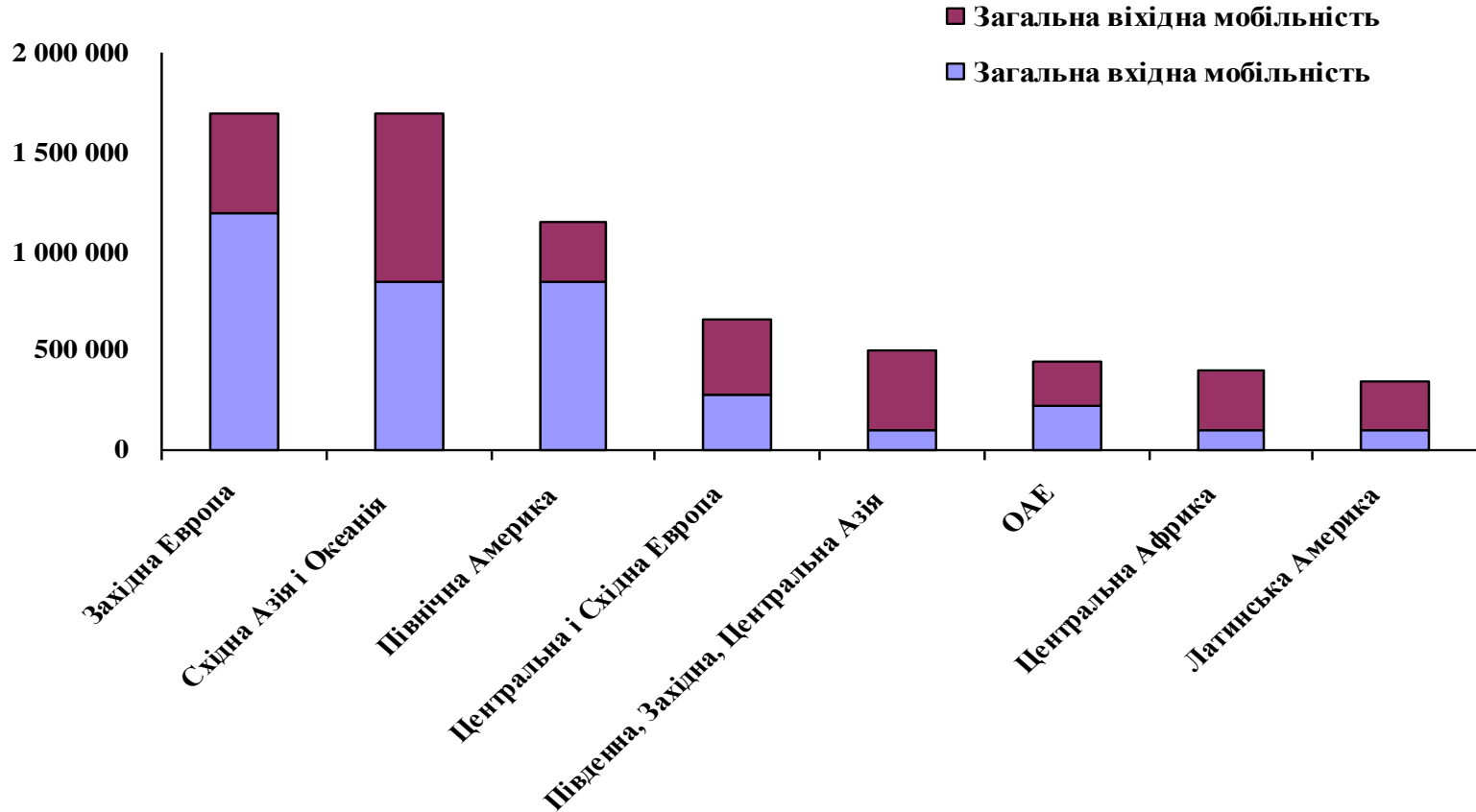
Джерело. ОЕСД. Погляд на освіту. 2011.

Академічна мобільність. Факти.

- З 2000 по 2009 роки приріст академічної мобільності (з 2,1 млн. до 3,7 млн. осіб, що становить 77%) перевищив загальне світове зростання кількості студентів у секторі третичної освіти і склав 65%.
- За оцінками та прогнозами науковців (Vöhm, Altbach, Bassett), у 2020 році кількість осіб, які навчаються в зарубіжних університетах, буде становити 5,8 мільйонів, а у 2025 році сягне відповідно 8 мільйонів.

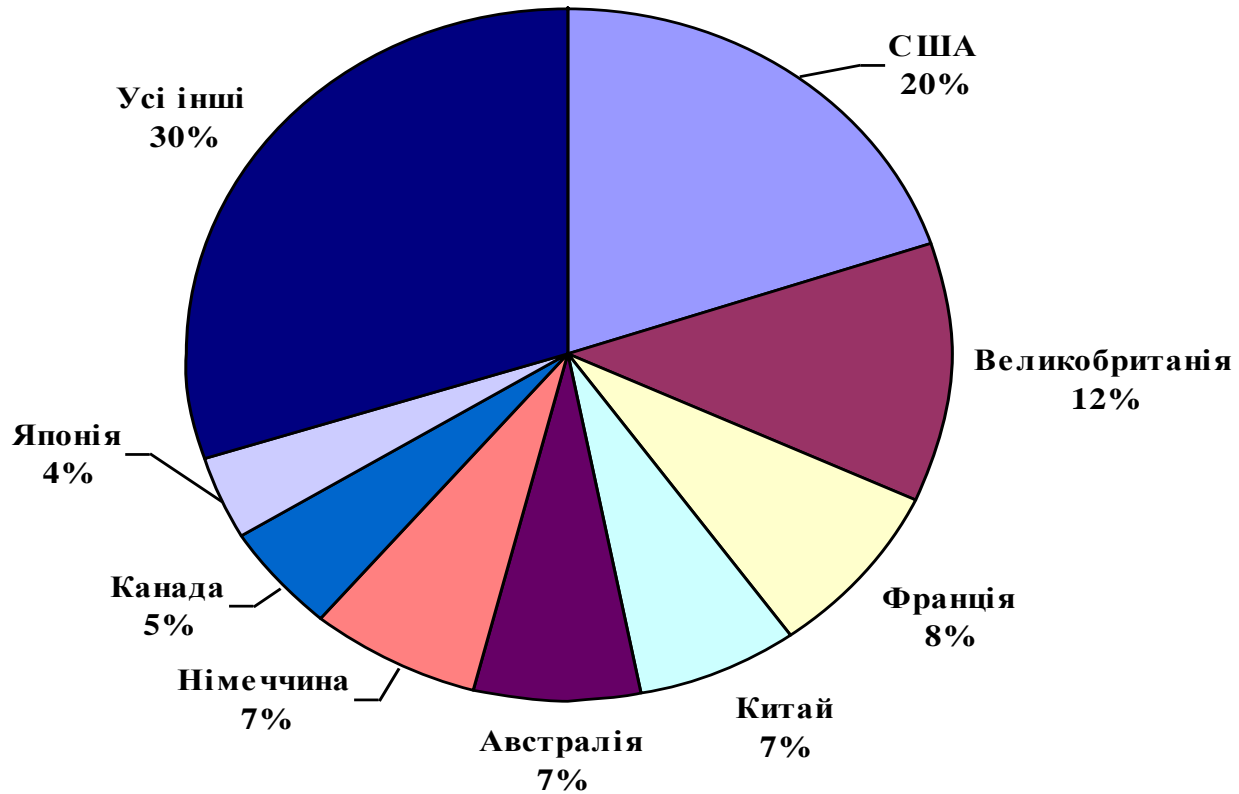

Міжнародний освітній обмін, 2009

Джерело: Open Doors 2011: Report on International Educational Exchange. Institute of International Education.

Загальна кількість студентів у світі: 3,7 млн.

Джерело: Open Doors 2011: Report on International Educational Exchange. Institute of International Education.

Куди їдуть навчатися студенти з пострадянських країн?

Країни	2006/07		
	Загальна кількість студентів, які навчалися за кордоном	Кількість студентів, які навчалися в країнах Євросоюзу	3 найбільші європейські країни-імпортери
Арменія	3907	1175	Німеччина, Франція, Греція
Азербайджан	4731	806	Німеччина, Франція, Англія
Беларусь	14809	3505	Німеччина, Франція, Польща
Грузія	8225	3972	Німеччина, Франція, Греція
Молдова	10034	6786	Румунія, Франція, Німеччина
Україна	26696	16190	Німеччина, Франція, Польща, Угорщина
Усього	68402	32434	

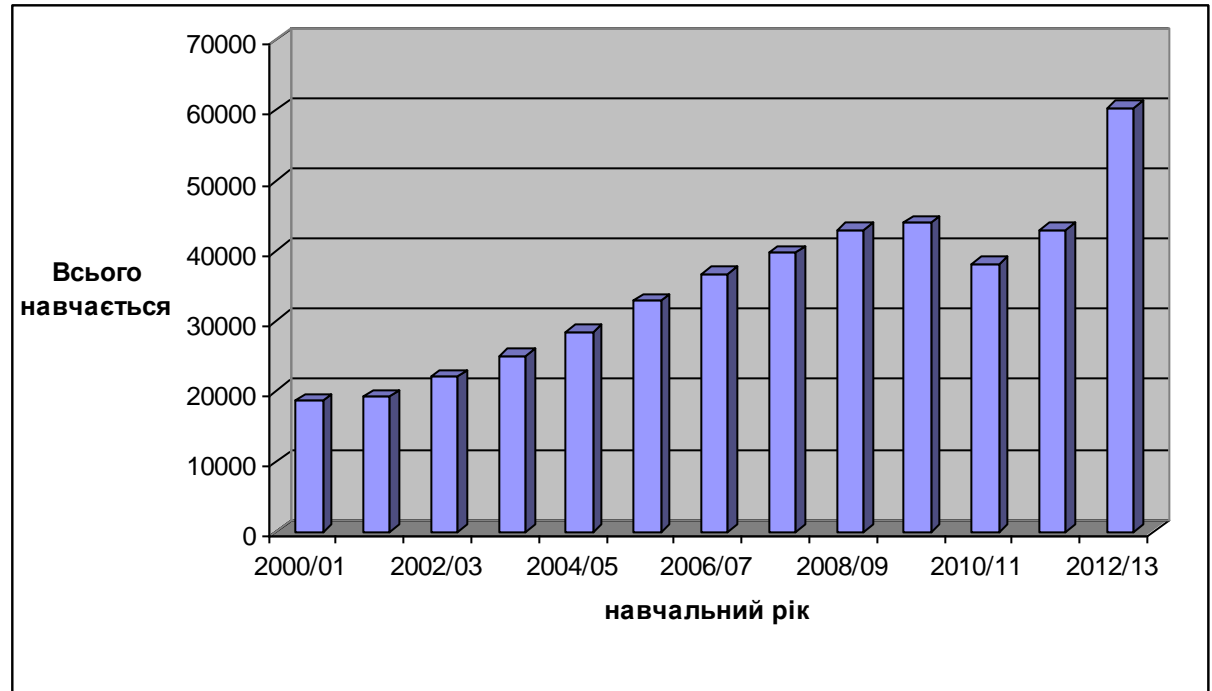
Джерело: Інтернет-ресурс

http://www.undp.org.ua/files/ua_60467Demography_Pension_UKR.pdf

Динаміка іноземних студентів в Україні (осіб)

1. В Україні навчаються студенти з понад 130 країн. Найбільша кількість студентів з Китаю (6 тис. осіб), Туркменістану (5 тис. осіб), Росії (3,5 тис. осіб) та Індії (3 тис. студентів).

2. Надання освітніх послуг іноземним громадянам дозволяє навчальним закладам України щорічно отримувати кошти в розмірі біля 150 млн. доларів США і забезпечувати роботою майже 5000 викладачів.

Форми інтернаціоналізації

- Конвергенція систем вищої освіти та інструменти міжнародного взаємовизнання (кредитно-трансферна система, додаток до диплому).
- Інтеграція в навчальні програми міжнародного виміру й освітніх стандартів (культурологія, іноземні мови, порівняльна педагогіка тощо).
- Інституційна та програмна мобільність → транснаціональна освіта (віртуальні університети, спільні програми, програми стажування, практики, підготовка наукової або дипломної роботи в вузі-партнері; програми літніх мовних шкіл; дистанційні програми, франчайзингові програми тощо)

Стратегії інтернаціоналізації

1. *Стратегія взаємопорозуміння (the mutual understanding approach)*

- Побудована на загально визнаній цінності академічної співпраці, інституційного партнерства та взаємообміну
- Японія, Мексика, Корея, Іспанія, Австрія, Польща, Словенія

2. *Стратегія отримання прибутку (the revenue-generating approach)*

- Залучення іноземних студентів з метою отримання прибутку або встановлення контролю над якомога більшою частиною міжнародного ринку освітніх послуг
- Австралія, Нова Зеландія, Сполучні Штати Америки, Нідерланди, Ірландія

Стратегії інтернаціоналізації
Стратегія отримання прибутку
Прибуток США від навчання студентів-іноземців

Джерело: Інтернет-ресурс <http://www.nafsa.org>

Навчання		\$ 14,348,000,000
Проживання		\$ 13,207,000,000
Усього		\$27,555,000,000
Фінансова підтримка з боку США	-	\$7,700,000,000
Поточні витрати під час навчання	+	\$378,000,000
Чистий внесок в економіку США студентами-іноземцями		\$ 20,232,000,000

Стратегії інтернаціоналізації

- *Стратегія залучення кваліфікованої робочої сили (the skilled migration approach)*
  - Залучення талановитих студентів на навчання та висококваліфікованих іноземних спеціалістів на роботу до вищих навчальних закладів як додатковий засіб створення та посилення національного людського капіталу, досягнення високого ступеню концентрації інтелектуального потенціалу та створення інноваційного середовища всередині країни
  - Німеччина, Канада, Франція, Великобританія
  - Позитивним наслідком 10-відсоткового зростання кількості іноземних аспірантів у США є зростання кількості патентних заявок на 4,5%, університетських патентів – на 6,8% та неуніверситетських патентів – на 5%

Стратегії інтернаціоналізації

- *Стратегія розширення можливостей (the capacity-building approach)*
  - Державна підтримка навчання своїх студентів, підвищення кваліфікації науковців, професорсько-викладацького складу в закордонних університетах з метою розбудови або зміцнення в найближчій перспективі власної системи вищої освіти та посилення інноваційної спроможності країни
  - Малайзія, Гонконг, Китай, Об'єднані Арабські Емірати

Проблеми становлення інтеграційних процесів в Україні

- Механічне, формальне перенесення болонських принципів на український ґрунт без відповідного попереднього аналізу ризиків.
- Відсутність сформованої нормативно-правової бази для здійснення інтеграційних процесів.
- Відсутність стратегії розвитку освіти з чітким баченням цілей і завдань, які повинна вирішувати освіта на сучасному етапі та в перспективі, та єдиної політичної волі, здатної до конкретних дій у вигляді поетапного оновлення системи освіти.